

Het signaleren van jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting

Factsheet: Jongens aan het woord

Factsheet: Jongensslachtoffers Chat met Fier

Factsheet: Signaleren

Factsheet: Handreiking zorg

Factsheet: Handreiking onderwijs

Factsheet: Handreiking politie

Factsheet: Handreiking ouders

(Potentiële) jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting blijven vaak onder de radar. Het signaleren van seksuele uitbuiting is van groot belang, zodat zij tijdig goede bescherming en hulp krijgen. Deze factsheet is ontwikkeld door het *Consortium seksuele uitbuiting jongens en jonge mannen* om professionals kennis bij te brengen over het signaleren van en het handelen bij seksuele uitbuiting bij jongens en jonge mannen. Inzichten vanuit onderzoek, praktijk en jongens zelf komen samen¹.

1. Wat is seksuele uitbuiting?

- Bij seksuele uitbuiting wordt iemand gedwongen om seksuele diensten te verlenen tegen betaling. De betaling kan plaatsvinden in de vorm van geld of andere vergoedingen, zoals kleding of eten.
- Seksuele uitbuiting kan overal plaatsvinden, maar komt het meeste voor in de illegale prostitutie.
- Jaarlijks wordt het aantal slachtoffers van binnenlandse seksuele uitbuiting in Nederland geschat op 2.900². Velen zijn niet in beeld.
- Meer dan de helft van het aantal jongensslachtoffers in onderzoeken is minderjarig^{1, 3}.
- Jongens doen bijna nooit aangifte en komen ook zelden in contact met hulpverlening.

Wat zeggen jongens hier zelf over?

"In het begin dacht ik 'oh ik heb de controle erop, want ik wil geld, ik maak de keuze om met iemand af te spreken.' Maar toen ik in het bordeel kwam, toen werd de controle langzaam omgedraaid."

"Ik vond de afspraken eng, vies, heftig en ik walgde ervan. Maar vaker nog zette ik mijn 'tweede hoofd' op en onderging ik het gewoon en deed ik wat er van me verwacht werd. Een vorm van dissociatie."

"Omdat ik best wel weinig ervan [seks tegen betaling] afwist en omdat ik nog maar een kind was, weet je niet echt de gevaren van de boze buitenwereld natuurlijk."

2. Waarom blijven jongens onder de radar?

- Ze praten vaak niet over slachtofferschap vanwege de taboes op: slachtofferschap, geaardheid en genderidentiteit (LHBTIQ+) en seks tegen betaling.
- Een complexe opgroeicontext met een gebrek aan steunfiguren zorgt er vaak voor dat ze hun problemen niet snel uiten.
- *Self-blaming*: het slachtoffer denkt of gelooft dat het zelf verwijtbaar is voor de gebeurtenis.
- *Victim-blaming*: de omgeving geeft slachtoffers het gevoel dat de situatie waarin ze terecht zijn gekomen hun eigen schuld was.
- Jongens (h)erkennen het slachtofferschap niet. De omgeving (h)erkent signalen van slachtofferschap onvoldoende.

Wat zeggen jongens hier zelf over?

"Nee eigenlijk bijna niemand in de rechtszaak voelt zich slachtoffer en dat komt omdat iedereen zoiets heeft van, we hebben er zelf vrijwillig voor gekozen om het werk te doen. Dat aanranding en verkrachting en dwang daar hebben we alleen niet voor gekozen."

"En bij een meisje of een vrouw komt dat misschien iets vaker voor. Jongens zullen er niet veel over durven te praten. Ik heb daar ook heel lang over gezwegen. En ik denk dat er veel meer jongens zijn die het daar moeilijk mee hebben."

"We hebben ook wel eens klanten meegemaakt die zeiden 'het is maar goed dat jullie er zijn, want anders had ik me aan een kind vergrepen'... We leveren toch weer goed werk af voor de maatschappij."

[1] Zie de factsheet 'Jongens aan het woord' en het onderliggende onderzoek: Mercera, G., Noteboom, F., & Timmermans, C. (2023). *Jongens aan het woord. Een onderzoek naar de achtergrond en ondersteuningsbehoeften van (potentiële) jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting*. Consortium seksuele uitbuiting jongens en jonge mannen.

[2] Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2021). *Slachtoffermonitor Mensenhandel 2016-2020*. Nationaal Rapporteur.

[3] Simons, E.I., Van Bommel, S., Noteboom, F., Van Went, D., Castelijns, H. & Van den Akker, G. (2021). *Discretie te allen tijde. Een onderzoek naar jongensslachtoffers binnen de prostitutie in Nederland*. Capelle aan den IJssel: Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel en Lumens.

3. Wat zijn risicofactoren voor en signalen van seksuele uitbuiting?⁴⁻⁶

Mogelijke risicofactoren:

- Ingrijpende jeugdervaringen (o.a. huiselijk geweld, seksueel misbruik, gepest zijn)
- Ouders met psychische- of verslavingsproblemen
- Acceptatieproblemen rondom gaardheid en genderidentiteit (LHBTIQ+)
- Geen stabiele of veilige woonplek
- Schulden
- Psychische trauma's
- Licht verstandelijke beperking
- Vluchtelingenstatus

Risicoplekken

Offline: hotels, clubs, homo-ontmoetingsplaatsen.

Online: seksadvertentiewebsites (boys4u, sexjobs, kinky), chatwebsites (bullchat, planet romeo) en apps (hunqz, grindr).

Mogelijke signalen:

- Lichamelijke klachten
- Plotselinge gedragsverandering
- Veel geld op zak
- Nieuwe spullen/kleding
- Middelenverslaving
- Verslechterde schoolprestaties
- Wegloopgedrag
- Isolatie van vrienden/familie

De diversiteit aan signalen onderstreept de complexiteit van signaleren.

Signalen kunnen ook op andere problematiek wijzen. Wanneer een onderbuikgevoel of signalen aanwezig zijn, is het in ieder geval belangrijk om uit te zoeken wat er aan de hand is.

Totstandkoming slachtofferschap:

Er is niet één pad naar uitbuiting. Een opeenstapeling van kwetsbaarheden in de opgroeicontext wordt door jongens vaak als reden genoemd voor gedrags- en schoolproblemen, uithuisplaatsingen, risicovol gedrag en uiteindelijk de totstandkoming van seksuele uitbuiting. Jongens worden bijvoorbeeld geronseld vanuit een *overlevingsmodus* of komen via *vrijwillige seks tegen betaling* in een mensenhandelnetwerk terecht. Onderstaande quotes illustreren dit.

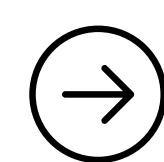
"Gewoon letterlijk gewoon een man die jongeren geld aanbiedt voor seksuele handelingen. En die weet van kwetsbare jongens, die weet jij bent dakloos, die weet jij hebt geen geld en jij hebt geen eten. En vervolgens die gaat een beetje contact zoeken."

"Dus daar [jeugd] begon het al. En omdat ik een beetje overal en nergens heb gewoond, plus opgevoed ben door de hulpverlening, heb ik nooit echt stabiliteit gehad met mensen om mij heen en ook niet echt een vaste plek [...]. En daaruit komt dus zeg maar een stukje verslaving en een stukje zoeken naar spanning en sekswerk gaan doen. Want sekswerk is natuurlijk ook een stukje acceptatie en dat die mensen komen kan wel wat betekenen. Een soort van fake liefde hebben en zo natuurlijk."

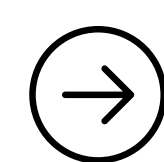
4. Wat doe je bij signalen van seksuele uitbuiting?

- Ga open het gesprek aan met de jongen (en ouders) bij vermoedens.
- Een positieve bejegening is belangrijk: wees beschikbaar, traumasensitief, oordeel niet, voorkom *victim-blaming*, creëer vertrouwen, bied waar nodig veiligheid^{4, 7}.
- Jongens die zelf ronselen of criminele activiteiten verrichten kunnen ook uitgebuit worden.
- Heb oog voor (licht) verstandelijke beperkingen om goed bij het niveau van de jongen aan te sluiten.
- Overleg met een collega en (externe) betrokkenen en weeg de verzamelde informatie.
- Vraag advies aan de Zorgcoördinator mensenhandel van jouw regio voor vervolgstappen.
- Beslis samen welke acties nodig zijn.
- Meld en registreer bij CoMensha.

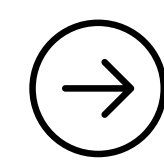
Voor meer informatie over signaleren, melden en registreren, raadpleeg het stappenplan voor signaleren van het *Nederlands Jeugdinstuut (NJI)* of kijk bijvoorbeeld op wegwijzermensenhandel.nl.

Er is een inloophuis is voor mannelijke sekswerkers en slachtoffers van seksuele uitbuiting: **House of Inner Strength (HIS)**. Via **Chat met Fier** kunnen bezoekers die te maken hebben met geweld in afhankelijkheidsrelaties, waaronder uitbuiting, anoniem gesprekken voeren met hulpverleners.

Het **Centrum Seksueel Geweld** biedt informatie en professionele hulp aan iedereen die een ongewenste seksuele ervaring heeft meegemaakt. Ook aan ouders en andere betrokkenen.

Voor meer praktische handvatten zie de **factsheets handreikingen voor professionals binnen zorg, onderwijs, politie en ouders**.

Deze factsheet is ontwikkeld door het Consortium seksuele uitbuiting jongens en jonge mannen: een samenwerking tussen zorg- en expertiseorganisaties Koraal, Lumens, Fier, Pretty Woman/Best Man en Sterk Huis. Op basis van een subsidie van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

[4] Heinrichs, E., & Feringa, D. (2022). *Vinden, Binden, Behouden. Attitudeprofiel voor professionals die (willen) werken met jongens in de prostitutie*. Fontys Hogeschool en het Expertisecentrum Mensenhandel & (jeugd)Prostitutie van Lumens.

[5] Van Went, D., & Castelijns, H. (2018). *Jongensprostitutie in beeld. Projectrapportage 2015-2017*. Expertisecentrum Mensenhandel & (jeugd)Prostitutie Lumens.

[6] Signalenlijst Seksuele uitbuiting Expertisecentrum Mensenhandel & (jeugd)Prostitutie.

[7] Nolle, J. (2020). *Een lange adem. Een verkennend onderzoek naar de signalering van mensenhandel in de jongens- en mannenprostitutie*.

Apeldoorn: Politieacademie Apeldoorn.